

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Hallituksen esitys HE 105/2020

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä laeiksi väliaikaisesta epidemiakorvauksesta ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien lakia väliaikaisesta epidemiakorvauksesta sekä toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaista muuttamista. Keskusliitto arvostaa sitä, että lapsijärjestöjen viesti haluttiin sisällyttää valmisteluun kiireisestä aikataulusta huolimatta.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisesta epidemiakorvauksesta. Tuen piiriin kuuluisivat henkilöt, jotka ovat saaneet perustoimeentulotukea rajoitustoimien aikana, jos he edelleen ovat perustoimeentulotuen saajina tuen maksuaikana syksyllä 2020. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annettua lakia väliaikaisesti siten, että toimeentulotukea myönnettäessä ei otettaisi huomioon epidemiakorvausta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2020 ja olemaan voimassa 31.12.2020 saakka.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto pitää myönteisenä sitä, että esitetty korvaus kohdennetaan erityisen haavoittuvassa asemassa oleville lapsiperheille. Keskusliitto pitää edelleen hyvänä, että tuki myönnetään kotitalouden henkilömäärän mukaan tasasuuruisena, jolloin sen voidaan aidosti ajatella kattavan niitä kustannuksia, joita perheille on kriisin vuoksi rajoitustoimenpiteiden aikana aiheutunut. Esityksessä on tuen saajien kannalta myönteistä myös se, ettei perheiden tarvitse jo valmiiksi kuormittavassa tilanteessa erikseen hakea tukea. Koska toimeenpanosta vastaa Kansaneläkelaitos ja rahoituksesta valtio, ei myöskään ole riskiä siitä, että perheet olisivat tuen myöntämisessä asuinkunnan mukaan eriarvoisessa asemassa.

Lastensuojelun Keskusliitto on kuitenkin huolissaan siitä, että esityksen kohderyhmän ulkopuolelle jää paljon pienituloisia lapsiperheitä, kuten perheitä, joissa vanhemmat opiskelevat tai joissa pääasiallinen tulonlähde on esimerkiksi vanhempainpäiväraha tai kotihoidontuki – tai keväällä toimeentulotukea saaneet perheet, jotka eivät kuitenkaan ole oikeutettuja esityksen mukaiseen korvaukseen. Keskusliitto painottaa, että nyt käsiteltävänä oleva esitys ei saa jäädä ainoaksi tueksi lapsiperheille, vaan syksyn

talousarviopäätöksissä on huomioitava perheet laajemmin ja siten ehkäistävä lapsiperheköyhyyden kasvaminen kriisin vuoksi.

Edelleen Lastensuojelun Keskusliitto on huolissaan siitä, että tuki tulee myös siitä hyötyville myöhään. Keskusliiton koordinoiman Kaikille eväät elämään -hankkeen selvitys kertoo, että osassa lapsiperheitä kriisin aiheuttamat taloudelliset vaikeudet ovat johtaneet jo keväällä velkaantumiseen, kun taloutta on jouduttu paikkaamaan vakuudettomilla lainoilla.

Esityksessä todetaan vaikutusten arvioinnin ja lausuntokierroksen kapeus. Lastensuojelun Keskusliitto muistuttaa lapsivaikutusten arvioinnin tärkeydestä niin lapsen oikeuksien toteutumisen, yhdenvertaisuuden kuin vaihtoehtoisten toteutustapojen punnitsemisen näkökulmasta. Keskusliitto pitää ensiarvoisen tärkeänä, että syksyn talouspäätösten kokonaisvaikutukset lapsiperheiden toimeentuloon arvioidaan esitysten valmisteluvaiheessa ja toteutuneita vaikutuksia seurataan.

Lapsiköyhyyttä torjuttava syksyn talouspäätöksillä usein eri keinoin

Lastensuojelun Keskusliitto muistuttaa, että lapsiperheköyhyys on vaarassa kasvaa koronakriisin myötä, ellei sitä torjuta syksyn talouspäätöksillä sekä pitkän linjan strategisilla valinnoilla. Koronakriisin hoidossa on estettävä lapsiperheköyhyyden paheneminen suuntaamalla erityistukea perheille.

Tarkkaa tutkimustietoa kriisin vaikutuksista ei vielä ole, mutta on vahvoja viitteitä siitä, että kriisi iski perheisiin voimalla ja nopeasti. Lastensuojelun Keskusliiton koordinoiman Kaikille eväät elämään -hankkeen selvityksen mukaan noin kymmenesosa perheistä on sellaisia, joissa ainoa tai molemmat huoltajat kärsivät taloustaantumasta jo huhtikuussa 2020. Noin 55 000 uutta perhettä kokee koronakriisin takia taloudellista niukkuutta ja tämän voidaan arvioida tarkoittavan noin 100 000 lasta.

Koronakriisin voidaan ennakoida johtavan julkisen talouden sopeutustoimiin niin valtion kuin kuntien tasolla. Sopeutustoimista päätettäessä on huolehdittava, etteivät ne lisää eriarvoisuutta eivätkä vaikeuta jo entuudestaan haavoittuvassa asemassa olevien lasten elinolosuhteita.

Talouspäätösten lapsi- ja perhevaikutusten arviointi on nyt erityisen keskeistä, jotta haitalliset päätökset voidaan välttää ja kriisin pitkäaikaiset elämänkaarivaikutukset torjua. Lapsibudjetoinnin edistäminen auttaisi lisäämään lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvien panostusten vaikuttavuutta pitkällä tähtäimellä.

Lastensuojelun Keskusliitto katsoo, että lapsiköyhyyden torjumisessa keskeisiä keinoja ovat:

1. Lapsilisien jälkijättöisyys on korjattava
2. Perusturvan uudistuksella on torjuttava lapsiperheköyhyyttä
3. Perheiden asuinoloja on parannettava kohtuuhintaisella asumisella

4. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen laatu on turvattava kuntien talouspaineissa
5. Harrastussetelin käyttöönottoa on kiirehdittävä

Liite: Lastensuojelun Keskusliiton politiikkasuositus 2/2020. *Lapsiperheköyhyyttä on torjuttava syksyn talouspäätöksillä*; https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Politiikkasuositus-Lapsiperhekoyhyys-2_2020.pdf.